EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

1. märts 2011 *

Kohtuasjas C-236/09,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Cour constitutionnelle'i (Belgia) 18. juuni 2009. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. juunil 2009, menetluses

Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL,

Yann van Vugt,

Charles Basselier

versus

Conseil des ministres,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot ja A. Arabadjiev, kohtunikud E. Juhász (ettekandja), G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, L. Bay Larsen, P. Lindh ja T. von Danwitz,

kohtujurist: J. Kokott,
kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikus menetluses ja 1. juuni 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades märkusi, mille esitasid:

– Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL ning Y. van Vugt ja C. Basselier, esindaja: advokaat F. Krenc,

– Conseil des ministres, esindaja: advokaat P. Slegers,

– Belgia valitsus, esindaja: L. Van den Broeck, keda abistas advokaat P. Slegers,

– Iirimaa, esindaja: D. O'Hagan, keda abistas B. Murray, *BL*,

– Prantsuse valitsus, esindajad: G. de Bergues ja A. Czubinski,

– Leedu valitsus, esindaja: R. Mackevičienė,

– Soome valitsus, esindaja: J. Heliskoski,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: I. Rao, keda abistas *barrister* D. Beard,

– Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: M. Veiga, F. Florindo Gijón ja I. Šulce,

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Van Hoof ja M. van Beek,

kuulanud 30. septembri 2010. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 13. detsembri 2004. aasta direktiivi 2004/113/EÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega (ELT L 373, lk 37) artikli 5 lõike 2 kehtivust.

2 Taotlus esitati ühelt poolt Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL -i, Y. van Vugti ja C. Basselier' ning teiselt poolt Conseil des ministres du Royaume de Belgique'i vahelise kohtuasja raames, mille ese on 21. detsembri 2007. aasta seaduse tühistamine, millega muudetakse 10. mai 2007. aasta seadust meeste ja naiste soolise diskrimineerimise vastase võitluse kohta (*Moniteur belge*, 31.12.2007, lk 66175, edaspidi „21. detsembri 2007. aasta seadus").

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiiv 2004/113 võeti vastu EÜ artikli 13 lõike 1 alusel. Selle direktiivi põhjendused 1, 4, 5, 12, 15, 18 ja 19 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 6 on liit rajatud vabaduse, demokraatia, inimõiguste ja põhivabaduste austamise ning õigusriigi põhimõtetele, mis on ühised kõikidele liikmesriikidele, ning ta austab põhiõigusi kui ühenduse õiguse üldpõhimõtteid, nagu need on tagatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse Euroopa konventsiooniga[, mis on alla kirjutatud 4. novembril 1950 Roomas] ning nagu need tulenevad liikmesriikide ühesugustest riigiõiguslikest tavadest.

[…]

(4) Meeste ja naiste võrdõiguslikkus on Euroopa Liidu oluline põhimõte. Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta") artiklid 21 ja 23 keelavad mis tahes soolise diskrimineerimise ning nõuavad meeste ja naiste võrdõiguslikkuse tagamist kõikides valdkondades.

(5) Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 2 on sätestatud, et sellise võrdõiguslikkuse edendamine on üheks ühenduse oluliseks ülesandeks. Samuti on asutamislepingu artikli 3 lõikes 2 nõutud, et ühenduse eesmärgiks kogu tema tegevuses oleks meeste ja naiste ebavõrdsuse kaotamine ja võrdõiguslikkuse edendamine.

[…]

(12) Soolise diskrimineerimise vältimiseks peaks käesolev direktiiv kohalduma nii otsese kui ka kaudse diskrimineerimise suhtes. Otsene diskrimineerimine leiab aset üksnes siis, kui ühte isikut koheldakse tema soo tõttu ebasoodsamalt kui teist isikut samalaadses olukorras. Vastavalt sellele ei ole näiteks meeste ja naiste füüsilistest erinevustest tulenevate meeste ja naiste tervishoiuteenuste erinevuste puhul tegemist samalaadsete olukordadega ja seetõttu ei kujuta need endast diskrimineerimist.

[…]

(15) On juba olemas mitmeid õigusakte meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks tööhõive ja elukutsega seotud küsimustes. Seetõttu ei kohaldata käesolevat direktiivi selles valdkonnas. Sama kehtib ka füüsilisest isikust

ettevõtjatega seotud küsimuste suhtes, niivõrd kui need on hõlmatud kehtivate õigusaktidega. Direktiiv peaks kohalduma ainult era-, vabatahtlike ja töösuhetega mitteseotud kindlustuste ja pensionite suhtes.

[…]

(18) Kindlustuse ja muude sellega seotud finantsteenuste pakkumisel on laialdaselt levinud sooga seotud kindlustusmatemaatiliste (aktuaarsete) tegurite kasutamine. Meeste ja naiste võrdse kohtlemise tagamiseks ei peaks soo kasutamine kindlustusmatemaatilise (aktuaarse) tegurina põhjustama erinevusi isikute kindlustusmaksetes ja -hüvitistes. Turu ootamatu ümberkorraldamise vältimiseks peaks seda reeglit kohaldama ainult uute lepingute suhtes, mis on sõlmitud pärast käesoleva direktiivi ülevõtmise kuupäeva.

(19) Teatud riskikategooriad võivad erinevate sugupoolte puhul olla erinevad. Mõningatel juhtudel on sugu üks, kuid mitte tingimata ainuke määrav tegur kindlustusriskide hindamisel. Sellist tüüpi riske katvate kindlustuslepingute puhul võivad liikmesriigid otsustada lubada erandeid meeste ja naiste ühtsete kindlustusmaksete ja -hüvitiste reeglile, kui nad saavad tagada, et arvestuste aluseks olevad kindlustusmatemaatilised (aktuaarsed) ja statistilised andmed on usaldusväärsed, korrapäraselt ajakohastatavad ja üldsusele kättesaadavad. Erandid on lubatud ainult juhul, kui siseriiklike õigusaktidega ei ole eespool nimetatud meeste ja naiste ühtse kohtlemise reeglit juba kohaldatud. Viis aastat pärast käesoleva direktiivi ülevõtmist peaksid liikmesriigid selliste erandite õigustatuse läbi vaatama, võttes arvesse viimaseid kindlustusmatemaatilisi (aktuaarseid) ja statistilisi andmeid ning komisjoni poolt kolm aastat pärast käesoleva direktiivi ülevõtmist koostatud aruannet."

4 Direktiivi 2004/113 eesmärk on selle artiklis 1 määratletud järgmiselt:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on kehtestada raamistik soolise diskrimineerimise vastu võitlemiseks seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega, et tagada meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine liikmesriikides."

5 Direktiivi artikli 4 lõikes 1 on ette nähtud:

„1. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõte, et

a) ei esine otsest soolist diskrimineerimist, sealhulgas naiste ebasoodsamat kohtlemist seoses raseduse ja emadusega;

b) ei esine kaudset soolist diskrimineerimist."

6 Direktiivi artiklis 5 „Kindlustusmatemaatilised tegurid" on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et üheski hiljemalt pärast 21. detsembrit 2007 sõlmitud uues lepingus ei põhjusta soo kasutamine tegurina kindlustusmaksete ja -hüvitiste arvutamisel kindlustuse ja sellega seotud finantsteenuste valdkonnas erinevusi üksikisikute kindlustusmaksetes ja -hüvitistes.

2. Olenemata lõikest 1 võivad liikmesriigid otsustada enne 21. detsembrit 2007 lubada üksikisikute kindlustusmaksetes ja -hüvitistes proportsionaalseid erinevusi, kui soo kasutamine on riski hindamisel määravaks teguriks asjakohaste ja täpsete kindlustusmatemaatiliste ja statistiliste andmete alusel. Asjaomased liikmesriigid teavitad komisjoni ja tagavad, et soo määrava kindlustusmatemaatilise tegurina kasutamisega seotud täpsed andmed kogutakse, avaldatakse ja neid ajakohastatakse korrapäraselt. Liikmesriigid vaatavad oma otsuse läbi viis aastat pärast 21. detsembrit 2007, võttes arvesse artiklis 16 osutatud komisjoni aruannet ja edastavad nimetatud läbivaatamise tulemused komisjonile.

3. Raseduse ja emadusega seotud kulud ei või mingil juhul põhjustada erinevusi üksikisikute kindlustusmaksetes ja -hüvitistes.

Liikmesriigid võivad käesoleva lõike järgimiseks vajalike meetmete rakendamist edasi lükata kõige rohkem kuni kaks aastat pärast 21. detsembrit 2007. Sellisel juhul teavitab asjaomane liikmesriik viivitamata komisjoni."

7 Direktiivi artiklis 16 „Aruanded" on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid edastavad komisjonile kogu olemasoleva teabe käesoleva direktiivi kohaldamise kohta hiljemalt 21. detsembril 2009 ja seejärel iga viie aasta tagant.

Komisjon koostab kokkuvõtva aruande, mis sisaldab ülevaadet hetkeseisust liikmesriikides seoses artikliga 5, mis käsitleb soo kasutamist tegurina kindlustusmaksete ja -hüvitiste arvutamisel. Komisjon edastab nimetatud aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule hiljemalt 21. detsembril 2010. Vajadusel esitab komisjon koos aruandega ettepanekud direktiivi muutmiseks.

2. Komisjoni aruandes võetakse arvesse asjakohaste huvirühmade seisukohti."

8 Direktiivi 2004/113 artikli 17 lõike 1 kohaselt jõustavad liikmesriigid selle direktiivi täitmiseks vajalikud õigusnormid hiljemalt 21. detsembril 2007 ning nad edastavad kõnealuste õigusnormide teksti viivitamata komisjonile.

Siseriiklik õigus

9 21. detsembri 2007. aasta seaduse artiklis 2 on täpsustatud, et selle seadusega võetakse üle direktiiv 2004/113.

10 Nimetatud seaduse artikkel 3 sisaldab sätet, mis asendab 10. mai 2007. aasta seaduse meeste ja naiste soolise diskrimineerimise vastase võitluse kohta kindlustusvaldkonnas artikli 10.

11 Seaduse uus artikkel 10 on nüüdsest sõnastatud järgmiselt:

„Lõige 1. Erandina artiklist 8 võib kindlustusmaksete ja -hüvitiste määramiseks proportsionaalselt otsest vahet teha soolise kuuluvuse alusel, kui sugu on asjakohaste ja täpsete kindlustusmatemaatiliste (aktuaarsete) ja statistiliste andmete põhjal kindlustusriskide hindamisel määrav tegur.

Seda erandit kohaldatakse ainult elukindlustuslepingutele 25. juuni 1992. aasta seaduse maismaa kindlustuslepingute kohta artikli 97 tähenduses.

Lõige 2. Alates 21. detsembrist 2007 ei või raseduse ja emadusega seotud kulud mingil juhul põhjustada erinevusi kindlustusmaksetes ja -hüvitistes.

Lõige 3. Pangandus-, rahandus- ja kindlustuskomisjon kogub lõikes 1 osutatud kindlustusmatemaatilised (aktuaarsed) ja statistilised andmed ning tagab nende avaldamise hiljemalt 20. juuniks 2008 ja seejärel tagab ajakohastatud andmete avaldamise iga kahe aasta tagant ning avaldab need oma veebilehel. Andmeid ajakohastatakse iga kahe aasta tagant.

Pangandus-, rahandus- ja kindlustuskomisjon on volitatud nõudma asutustelt, ettevõtjatelt või asjaomastelt isikutelt selleks vajalikke andmeid. Ta täpsustab, millised andmed tuleb edastada ning kuidas ja millises vormis seda tuleb teha.

Lõige 4. Pangandus-, rahandus- ja kindlustuskomisjon esitab Euroopa Komisjonile hiljemalt 21. detsembriks 2009 käesoleva artikli alusel tema käsutuses olevad andmed. Ta edastab need andmed Euroopa Komisjonile iga kord, kui neid ajakohastatakse.

Lõige 5. Parlamendi kojad hindavad enne 1. märtsi 2011 käesoleva artikli kohaldamist lõigetes 3 ja 4 osutatud andmete ja direktiivi 2004/113/EÜ artiklis 16 osutatud Euroopa Komisjoni aruande põhjal, samuti Euroopa Liidu teistes liikmesriikides valitseva olukorra põhjal.

See hindamine toimub parlamendi kodadele iga kahe aasta tagant hindamiskomisjoni esitatud aruande põhjal.

Kuningas kinnitab ministrite nõukogus arutatud otsusega täpsemad eeskirjad hindamiskomisjoni koosseisu ja liikmete nimetamise ning aruande vormi ja sisu kohta.

Komisjon käsitleb aruandes käesoleva artikli tagajärgi turu olukorrale ja uurib ka teisi segmenteerimiskriteeriume peale sookriteeriumi.

Lõige 6. Käesolev säte ei ole kohaldatav täiendava sotsiaalkindlustusskeemi raames sõlmitud kindlustuslepingutele. Need lepingud kuuluvad eranditult artikli 12 kohaldamisalasse."

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

12 Põhikohtuasja kaebajad esitasid Cour constitutionnelle'ile taotluse tühistada 21. detsembri 2007. aasta seadus, millega võetakse Belgia õigusesse üle direktiiv 2004/113.

13 Nad leidsid, et 21. detsembri 2007. aasta seadus, millega rakendatakse direktiivi 2004/113 artikli 5 lõikes 2 lubatud erand, on vastuolus meeste ja naiste võrdõiguslikkuse põhimõttega.

14 Kuna 21. detsembri 2007. aasta seadus kasutab direktiivi 2004/113 artikli 5 lõikes 2 ette nähtud erandi tegemise võimalust, otsustas Cour constitutionnelle, leides, et talle esitatud taotlus tõstatab ühe liidu direktiivi sätte kehtivuse küsimuse, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas […] direktiivi 2004/113[…] artikli 5 lõige 2 on kooskõlas [EL] artikli 6 lõikega 2, täpsemalt selle sättega tagatud võrdõiguslikkuse ja diskrimineerimiskeelu põhimõttega?

2. Juhul kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis kas [sama] direktiivi artikli 5 lõige 2 on [EL] artikli 6 lõikega 2 vastuolus ka juhul, kui seda kohaldatakse üksnes elukindlustuslepingutele?"

Eelotsuse küsimused

15 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2004/113 artikli 5 lõige 2 on meeste ja naiste võrdõiguslikkuse põhimõtet arvestades kehtiv.

16 EL artikli 6 – millele eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimustes viitab ja mida on mainitud direktiivi 2004/113 põhjenduses 1 – lõikes 2 oli sätestatud, et liit austab põhiõigusi kui ühenduse õiguse üldpõhimõtteid, nagu need on tagatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ning nagu need tulenevad liikmesriikide ühesugustest riigiõiguslikest tavadest. Need põhiõigused on hõlmatud hartasse, millel alates 1. detsembrist 2009 on samasugune õigusjõud nagu aluslepingutel.

17 Harta artiklites 21 ja 23 on sätestatud, et esiteks on keelatud igasugune diskrimineerimine soo tõttu ja teiseks tuleb meeste ja naiste võrdõiguslikkus tagada kõikides valdkondades. Kuna direktiivi 2004/113 põhjendus 4 viitab sõnaselgelt nendele artiklitele, tuleb direktiivi artikli 5 lõike 2 kehtivust hinnata harta nende sätete alusel (vt selle kohta 9. novembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-92/09 ja C-93/09: Volker und Markus Schecke ja Eifert, EKL 2010, lk I-11063, punkt 46).

18 Õigust meeste ja naiste võrdsele kohtlemisele reguleerivad ka EL toimimise lepingu sätted. Esiteks peab ELTL artikli 157 lõike 1 kohaselt iga liikmesriik tagama meestele ja naistele võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise. Teiseks on ELTL artikli 19 lõikes 1 ette nähtud, et nõukogu võib pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist astuda vajalikke samme, et võidelda diskrimineerimisega soo, rassilise

või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel.

19 Samas kui ELTL artikli 157 lõikes 1 on meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõte kehtestatud konkreetses valdkonnas, on ELTL artikli 19 lõikes 1 omakorda nõukogule antud pädevus, mida ta peab teostama kooskõlas eelkõige ELL artikli 3 lõike 3 teise lõiguga, milles on sätestatud, et liit võitleb sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimise vastu ning edendab sotsiaalset õiglust ja kaitset, meeste ja naiste võrdõiguslikkust, põlvkondade solidaarsust ja lapse õiguste kaitset, ning ELTL artikliga 8, mille kohaselt kõigi oma meetmete puhul on liidu eesmärk meeste ja naiste ebavõrdsuse kaotamine ja võrdõiguslikkuse edendamine.

20 Selle võrdsuse järkjärgulisel elluviimisel on liidu seadusandja see, kes arvestades ELL artikli 3 lõike 3 teise lõiguga ja ELTL artikliga 8 liidule antud ülesannet, määratleb oma sekkumise hetke, võttes arvesse majanduslike ja sotsiaalsete tingimuste arengut liidus.

21 Kui otsustatakse niisuguse sekkumise kasuks, peab see siiski järjekindlalt kaasa aitama taotletava eesmärgi saavutamisele, mis ei välista võimalust näha ette üleminekuperioode või piiratud ulatusega erandeid.

22 Nagu on tõdetud direktiivi 2004/113 põhjenduses 18, oli direktiivi vastuvõtmise ajal sooga seotud kindlustusmatemaatiliste (aktuaarsete) tegurite kasutamine kindlustusteenuste osutamisel laialdaselt levinud.

23 Sellest tulenevalt oli liidu seadusandjal õigus rakendada meeste ja naiste võrdõiguslikkuse põhimõtet, täpsemalt kohaldada meeste ja naiste ühtsete kindlustusmaksete ja -hüvitiste reeglit järk-järgult koos sobivate üleminekuperioodidega.

24 Selles suhtes nägi liidu seadusandja direktiivi 2004/113 artikli 5 lõikes 1 ette, et soo kasutamisest tegurina kindlustusmaksete ja -hüvitiste arvutamisel tulenevad erinevused tuleb kõrvaldada hiljemalt 21. detsembriks 2007.

25 Kaldudes kõrvale artikli 5 lõikes 1 kehtestatud meeste ja naiste ühtsete kindlustusmaksete ja -hüvitiste üldreeglist, on sama artikli lõikes 2 omakorda antud liikmesriikidele, kelle siseriiklikus õiguses ei kohaldatud seda reeglit veel direktiivi 2004/113 vastuvõtmise ajal, õigus otsustada 21. detsembriks 2007 lubada proportsionaalseid erinevusi kindlustusmaksete ja -hüvitiste korral, kui sugu on asjakohaste ja täpsete kindlustusmatemaatiliste (aktuaarsete) ja statistiliste andmete põhjal riskide hindamisel määrav tegur.

26 Sama lõike kohaselt vaadatakse see õigus uuesti läbi viis aastat pärast 21. detsembrit 2007, võttes arvesse komisjoni aruannet, kuid kuna direktiivis 2004/113 puudub säte, mis reguleeriks nende erinevuste kohaldamise kestust, on seda õigust kasutanud liikmesriikidel lubatud võimaldada kindlustusandjatel kohaldada niisugust ebavõrdset kohtlemist ilma ajalise piiranguta.

27 Nõukogu väljendab kahtlust selle kohta, kas naissoost ja meessoost kindlustatute olukord on erakindlustuse teatud harudes käsitatavad sarnasena, arvestades, et

tehnilisest seisukohast, millest lähtuvad kindlustusandjad, kes liigitavad riske statistiliste kategooriate alusel, võib kindlustatu riskiaste olla meeste ja naiste puhul erinev. Ta väidab, et direktiivi 2004/113 artikli 5 lõikes 2 ette nähtud võimaluse eesmärk on üksnes lubada seda, et erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi.

28 Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale nõuab võrdse kohtlemise põhimõte, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud (vt 16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-127/07: Arcelor Atlantique ja Lorraine jt, EKL 2008, lk I-9895, punkt 23).

29 Selles suhtes tuleb rõhutada, et olukordade sarnasust tuleb hinnata liidu selle õigusakti eset ja eesmärki silmas pidades, millega on asjaomane vahetegemine sätestatud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Arcelor Atlantique ja Lorraine jt, punkt 26). Käesoleval juhul on vahetegemine ette nähtud direktiivi 2004/113 artikli 5 lõikega 2.

30 Vaidlus puudub selle üle, et direktiiviga 2004/113 kindlustusteenuste sektoris taotletav eesmärk on nähtuvalt selle artikli 5 lõikest 1 meeste ja naiste ühtsete kindlustusmaksete ja -hüvitiste reegli kohaldamine. Direktiivi põhjenduses 18 on sõnaselgelt sätestatud, et meeste ja naiste võrdse kohtlemise tagamiseks ei peaks soo kasutamine kindlustusmatemaatilise (aktuaarse) tegurina põhjustama erinevusi isikute kindlustusmaksetes ja -hüvitistes. Direktiivi põhjenduses 19 on „erandina" nimetatud liikmesriikidele antud õigust jätta meeste ja naiste ühtsete kindlustusmaksete ja -hüvitiste reegel kohaldamata. Nii põhineb direktiiv 2004/113 eeldusel, et harta artiklites 21

ja 23 sätestatud meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamisel on meeste ja naiste olukord seoses nende sõlmitud kindlustuslepingust tulenevate maksete ja hüvitistega sarnane.

31 Neil asjaoludel esineb oht, et direktiivi 2004/113 artikli 5 lõikes 2 ette nähtud erand meeste ja naiste võrdsest kohtlemisest on liidu õiguses määramata ajaks lubatud.

32 Niisugune säte, mis lubab asjaomastel liikmesriikidel jätta ajalise piiranguta jõusse erandi meeste ja naiste ühtsete kindlustusmaksete ja -hüvitiste reeglist, on vastuolus meeste ja naiste võrdse kohtlemise eesmärgi saavutamisega, mida taotletakse direktiiviga 2004/113, ning on vastuolus ka harta artiklitega 21 ja 23.

33 Sellest lähtuvalt tuleb kõnealust sätet piisava üleminekuperioodi lõppedes pidada kehtetuks.

34 Kõike eespool esitatut arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2004/113 artikli 5 lõige 2 on alates 21. detsembrist 2012 kehtetu.

35 Seda vastust arvestades ei ole vaja teisele küsimusele vastata.

Kohtukulud

36 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Nõukogu 13. detsembri 2004. aasta direktiivi 2004/113/EÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega artikli 5 lõige 2 on alates 21. detsembrist 2012 kehtetu.

Allkirjad